

Галудзіна-Горобець В. І.

Київський національний університет культури і мистецтв

ТВОРЧИСТЬ JOHN GALLIANO ТА ПОСТМОДЕРНІСТСЬКІ ІНСПІРАЦІЇ ІСТОРИЗМУ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ КІНЦЯ ХХ — ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

УДК 7.038.6:687.01“19/20”
ID ORCID 0000-0002-7018-9449
DOI 10.33625/2409-2347-2019-2-7-16

Галудзіна-Горобець В. І. Творчість John Galliano та пост-модерністські інспірації історизму в дизайні одягу кінця ХХ — початку ХХІ століття. Досліджено особливості творчої інтерпретації John Galliano історичних художніх стилів та сучасного їм костюма в контексті постмодерністських інспірацій у дизайні одягу кінця ХХ — початку ХХІ ст. На основі докладного аналізу колекцій John Galliano середини 1980-х — 2000-х рр. встановлено, що основними проявами впливу естетики постмодернізму на творчість дизайнера стали: звернення до множинних історико-культурних джерел та еkleктичне змішування в одній колекції чи моделі історичних мотивів різних епох; поєднання історичних, ретро- та етномотивів, елементів історичного і сучасного, чоловічого і жіночого костюмів на підставі синтезу, «діалогу» чи «контрасту — конфлікту»; поглиблене вивчення історичного костюма з наступним творчим осмисленням його форм, силуету, пропорцій, декору за посередництвом стилізації і цитування; незвична контекстуалізація і трансформація елементів історичного костюма; деконструкція окремих деталей і видів одягу. Доведено, що ігрове начало культури постмодерну відобразилось в обумовленості дизайнерських пошуків John Galliano заздалегідь продуманим сюжетом, побудові показів як «модних вистав», зверненні до тем *commedia dell'arte*, карнавалу, маски, ляльки. Відзначено зв'язок з естетикою постмодернізму інтертекстуальності образно-пластичних рішень дизайнера та поліваріантності їх інтерпретацій у сприйнятті глядача.

Ключові слова: творчість John Galliano, дизайн одягу, історизм, постмодернізм, еkleктизм, іронічна інтерпретація традиції, стилізація, цитування, деконструкція, інтертекстуальність.

Галудзіна-Горобець В. И. Творчество John Galliano и пост-модернистские инспирации историзма в дизайне одежды конца ХХ — начала ХХІ века. Исследованы особенности творческой интерпретации John Galliano исторических художественных стилей и современного им костюма в контексте постмодернистских инспираций в дизайне одежды конца ХХ — начала ХХІ в. На основании подробного анализа коллекций John Galliano середины 1980-х — 2000-х гг. установлено, что основными проявлениями влияния эстетики постмодернизма на творчество дизайнера являлись: обращение к множественным историко-культурным источникам и еkleктическое смешение в одной коллекции или модели исторических мотивов разных эпох; сочетание исторических, ретро- и этномотивов, элементов исторического и современного, мужского и женского костюмов на основе синтеза, «диалога» или «контраста — конфликта»; углубленное изучение исторического костюма с последующим творческим осмыслением его форм, силуэта, пропорций, декора с помощью стилизации и цитирования; необычная контекстуализация и трансформация элементов исторического костюма; деконструкция отдельных деталей и видов одежды. Доказано, что игровое начало культуры постмодерна отразилось в обусловленности дизайнерских поисков John Galliano заранее продуманным сюжетом, построении показов как «модных представлений», обращении к темам *commedia dell'arte*, карнавала, маски, куклы. Обоснованы связь с эстетикой постмодернизма интертекстуальности образно-пластических решений дизайнера и поливариантность их интерпретации в восприятии зрителя.

Ключевые слова: творчество John Galliano, дизайн одежды, историзм, постмодернизм, еkleктизм, ироническая интерпретация традиции, стилизация, цитирование, деконструкция, интертекстуальность.

Galudzina-Gorobets V. John Galliano's creativity and post-modern inspirations of historicism in the design of the clothes at the end of 20th century – at the beginning of the 21st century. **Background.** Historicism – as a consistent actualization of the multiple artistic styles of the past and modern costume with the aim of solving the actual creative tasks – is one of the leading trends in the design of the clothes at the end of 20th century and at the beginning of the 21st century.

Being inherent to different periods, in 1980s – 2010s design-historicism gained specific features due to the aesthetics of post-modernism. Boundary extension of a circle of historical sources, ironic parody interpretation of historical artistic styles and modern costume, eclectic mix of historical motifs in one design or collection, intertextuality, appeal to the game forms of the culture, mixing of “sublime” and “ignoble”, synthesis of historical, ethno and retro motifs, combination of historically inspired and thorny modern forms, integration of the elements of historical man's outfit into the woman's costume, – all of the above became the consequences of postmodern inspirations.

The consolidation of appeals to historical sources in the *direction* with the stylistic features and the formation of the original author's historical concepts in the works of well-known masters became characteristic features of the evolution of design – historicism at the end of 20th century and at the beginning of the 21st century. John Galliano, British designer, takes the lead among such well-known masters. His researches absorbed postmodern aesthetic inspirations and significantly influenced the development of historicism in the design of the clothes at the turn of the century.

Objectives. The aim of the article is to characterize the peculiarities of John Galliano's creative interpretation of historical artistic styles and modern costume in the context of postmodern inspirations in the design of the clothes at the end of 20th century and at the beginning of the 21st century.

Methods. In order to solve the outstated tasks, general scientific and special approaches and methods are used. Thus, the principles of system approach are involved in determination of the stage peculiarities of historicism in the design of the clothes at the end of 20th century and at the beginning of the 21st century. The methods of cultural and art history stylistic analysis are used to uncover the figurative & stylistic and formal & specific nature of John Galliano's collections from the 1980's to the 2000's.

Results. John Galliano's collections from the 1980's to the 2000's have been analyzed, and the peculiarities of designer's creative interpretation of historical artistic styles and modern costume in the context of postmodern inspirations in the design of the clothes at the end of 20th century and at the beginning of the 21st century has been characterized. It has been demonstrated that the first manifestations of the designer's interest in the historical costumes could be traced in his graduation work “Les Incroyables” (1984, Saint Martin's College), based on the creative thinking of fashion trends of the beginning of 19th century. It has been indicated on the use of methods of stylization and deconstruction by the designer. The collections of John Galliano of 1990s – 2000s (“Napoleon and Josephine”, Spring/Summer 1992; “The Escape of a Young Princess Lucretia from Bolshevik Russia”, Autumn 1993; “The Indian Collection”, Spring/Summer 1996; “A Voyage on the Diorient Express, or the Story of the Princess Pocahontas”, haute couture, Autumn/Winter 1998 – 1999; *prêt-à-porter*, Spring 2000; haute couture, Autumn/Winter 2000 – 2001; haute couture, Spring 2003; haute couture, Spring 2004; haute couture, Autumn 2005; haute couture, Autumn 2006; haute couture, Autumn 2007) have been analyzed. The features of selection of historical sources by the designer and the principles of combination of different historical motifs

have been revealed; the leading methods of creative studying of historical material, as well as the types of figurative and plastic solutions have been singled out. The specifics of John Galliano's "historical conception", inspired by the aesthetics of postmodernism, have been characterized.

Conclusions. It is found that John Galliano's collections from the mid-1980s to the 2000s reflected the influences of postmodern aesthetics on the level of selection and interpretation of historical sources. Thus, polylogism, "cultural nomadism", mix of styles and artistic languages – all inherent to postmodernism – led to the designer's appeal to historical costumes of Ancient Egypt, the Middle Ages, the Renaissance, Spain in the 17th century, France and England in the 18th – early 20th century, Russia in the 19th – early 20th century, as well as to the eclectic mixing of historical motifs of different eras in one collection or design.

The combination of historical, retro and ethno motifs, elements of historical and modern, man's and woman's costumes on the basis of synthesis, "dialogue" or "contrast-conflict" of heterogeneous forms was the manifestation of postmodern *eclecticism*.

In-depth study of historical costume on the basis of museum expositions and other sources, as well as creative reflection of its forms, silhouette, proportions, décor through the *stylization* and *citation* became the expressions of postmodern principles of *borrowing* and *citing* in John Galliano's creativity.

Parody interpretation of the cultural tradition, inherent to the postmodern culture, as well as *ironic synthesis of past and present* resulted in the unusual contextualization and courageous transformation of the elements of historical costume, in deconstruction of the separate elements and types of the clothes.

Game beginning of the postmodern culture reflected in the dependence of John Galliano's designer search to the preconceived plot, in the organization of the shows as the "fashion shows", in the appeal to *commedia dell'arte*, carnival, mask and doll topics.

The postmodern inspiration of John Galliano's historical concept affirmed intertextuality of figurative and plastic solutions, their predestination by the works of O.-D. Engar, by the novels of I. Turgenev, F. Dostoevsky, L. Tolstoy, by the paintings of K. Somov and V. Borisov-Musatov, as well as by the portraits of F. Goya. The "interpretive openness" of the designer's collections and their completeness in polyvariety readings in the viewer's perception are conformable to the artistic experience of postmodernism.

Keywords: John Galliano's creativity, design of the clothes, historicism, postmodernism, eclecticism, ironic interpretation of tradition, stylization, citation, deconstruction, intertextuality.

Постановка проблеми. Історизм — послідовна актуалізація множинних художніх стилів минулого і сучасного ім костюма з метою вирішення актуальних творчих завдань — є одним із провідних напрямів у дизайні одягу кінця ХХ — початку ХХІ ст.

Властивий різним періодам, у 1980–2010-х рр. дизайн-історизм набув специфічних ознак, зумовлених естетикою постмодернізму. Наслідками постмодерністських інспірацій стали граничне розширення кола історичних джерел; іронічна, пародійна інтерпретації історичних художніх стилів і сучасного ім костюма; еклектичне поєднання історичних мотивів в одній моделі чи колекції; інтертекстуальність; звернення до ігрових форм культури (театру, цирку, маскараду, карнавалу); змішування «високого» й «низького». Особливістю колекцій аналізованого періоду є необарокові експресія, пластична «надлишковість», засновані на виразі засобами сучасного дизайну одягу співзвучності стильового відчуття віддалених у часі епох. Прикметою дизайнерських пошуків 1980–2010-х рр. став синтез історичних, етно- і ретромотивів; поєднання історично інспірованих і гостросучасних форм; інтеграція в жіночий костюм елементів історичного чоловічого вбрання.

Характерними рисами еволюції дизайн-історизму наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. вважаємо консолідацію звернень до історичних джерел у *напрям* зі стильовими ознаками та формування самобутніх авторських історичних концепцій у творчості провідних майстрів.

Чільне місце серед останніх посідає британський дизайнер John Galliano, шукання якого увібрали постмодерністські естетичні інспірації й суттєво вплинули на розвиток історизму в дизайні одягу зламу століть.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вплив естетики і художньої практики постмодернізму на розвиток історизму в дизайні одягу кінця ХХ — початку ХХІ ст. і творчість окремих дизайнерів досі не одержав вичерпного наукового висвітлення.

Переважна частина публікацій присвячена осмисленню історизму як різновиду ретроспективних спрямувань у дизайні одягу (Л. М. Білякович [5]; А. Ю. Демшина). У низці досліджень окремі аспекти явища проаналізовано у зв'язку зі стилетворенням і формотворенням (М. В. Кир'янов, М. В. Кісіль, Т. В. Козлова, Т. Ф. Кротова, О. Ю. Москвін та ін.). Важливими щодо порушеної проблеми є наукові студії впливу на дизайн одягу естетики постмодернізму [7; 12], позбавлені, однак, докладного аналітичного розгляду проявів «постмодерністського еклектичного історизму» у творчості окремих дизайнерів.

Побіжно і без визначення поняття дизайн-історизм проаналізовано у працях, присвячених історії дизайну, творчості окремих дизайнерів та пошуково-творчим стратегіям Будинків мод (Д. Ю. Єрмилова, Ш. Зеллінг, О. О. Косарева, Н. Которн, Н. Паломо-Ловінські, О. Л. Шевнюк та ін.).

Важливими у науковій концептуалізації історизму в дизайні одягу кінця ХХ — початку ХХІ ст. є публікації, присвячені поглибленому вивченню історичного костюма у його впливі на сучасний дизайн одягу (Л. М. Білякович [1; 4], С. С. Бушуєва, О. М. Воронцова [6], О. Ю. Москвін [15]).

Розкриттю проблеми сприяють дослідження різноманітних аспектів сучасного дизайну одягу: закономірностей його еволюції та прогнозування (Л. М. Білякович [3]), гламуру (Л. М. Білякович [2], В. В. Будяк, С. Гандл), полістилізму (М. В. Костельна [10]) тощо.

Мета статті — охарактеризувати особливості творчої інтерпретації John Galliano історичних художніх стилів та сучасного ім костюма в контексті постмодерністських інспірацій у дизайні одягу кінця ХХ — початку ХХІ ст.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Публікація є складовою цільової комплексної програми наукових досліджень Київського національного університету культури і мистецтв «Трансформаційні процеси в культурі та мистецтвах України» (Державний реєстраційний № 0107U009539) й виконана згідно з планом наукової роботи кафедри дизайну і технологій.

Вклад основного матеріалу дослідження. Одним із найбільш яскравих виразів естетичних установок постмодернізму в дизайні одягу зламу ХХ–ХХІ ст. стала творчість британського дизайнера John Galliano (нар. 1960), який поєднав історичні, ретро- та етномотиви, досконале знання крою історичних костюмів — з деконструкцією, дизайнерські образи — з сюжетною, театралізованою дією.

Уперше інтерес дизайнера до історичної теми означився у дипломному проекті «Les Incroyables» (1984; Коледж Saint Martins), інспірованому поширеною серед представників французької буржуазії початку ХІХ ст. модою на епатуюче, навмисно недбале вбрання. Образною особливістю роботи стало романтизоване й водночас іронічне осмислення історичного костюма: мішкуватих плащів, фраків, жакетів, деформованих циліндрів, жабо, зачісок «incroyables». Техніко-технологічною — поєднання деконструктивізму Yohji Yamamoto і Rei Kawakubo з формами і кроєм часів Директорії, вивченими дизайнером в архівах, бібліотеках та лондонському Музеї Альберта і Вікторії. Експериментально-новаційного характеру колекції надали гра пропорціями (гіперболізація жабо, манжетів, видовження сорочки тощо), асиметрія конструкцій та уподібнення показу театральному видовищу (Рис. 1).

Оригінальність «історичної концепції» John Galliano засвідчила колекція «Наполеон і Жозефіна» весни–літа 1992 р., за яку французька преса назвала автора «майстром романтичної елегантності». Основою дизайнерського пошуку слугували теми флірту, пристрасі, візуалізовані засобами сучасного дизайну одягу (Рис. 2).

На формально-конструктивному рівні особливістю моделей стало цитатне відтворення елементів історичного костюма (бантів, рюш, жабо, комірця-стійки, бікорна, ківера, еполетів, манжетів, пілок фрака, лацканів сюртука, циліндра тощо). Виразом постмодерністського еkleктизму сприймалися комбінації пародійних міні-спідниць з кринолінами і турнюрами, гіперболізованих рукавів-gigot, велетенських стилізованих капелюхів зламу ХІХ–ХХ ст. Засобами образної виразності слугували деформація пропорцій, алогічні поєднання фрагментів історичного костюма (наприклад, пілки сюртука і спідниці-пачки, історичного і сучасного, елементів чоловічого і жіночого вбрання). Оригінальною знахідкою John Galliano вважаємо трансформацію білизни у верхній одяг і створення образу «романтичної сексуальності».

Інтертекстуальності дизайнерському рішенню надала асоційованість оголених грудей і плечей манекенниць зі скульптурою неокласицизму та «одалісками» полотен О.-Д. Енгра. Імовірно вважаємо творчі перегуки John Galliano з мелодрамою Ричарда Т. Хеффона «Наполеон і Жозефіна: історія кохання» з Арманд Ассанте і Жаклін Бісет у головних ролях, що вийшла на екрани 1987 р.

Прикладом детермінації дизайнерських рішень «фантазійно-історичним» сюжетом є ко-

лекція «Втеча юної принцеси Лукреції з більшовистської Росії» весни–літа 1994 р., побудована на припущенні про порятунок однієї з доньок Миколи Романова після розстрілу царської родини в Єкатеринбурзі. Конкретизації задуму сприяли знайомство John Galliano з романами І. Тургенєва, Ф. Достоевського, Л. Толстого; замальовки жіночих і чоловічих костюмів, мережив, жіночих рукавичок, зачісок, взуття — від Петра І до передреволюційної Росії; книжкові ілюстрації, гравюри, вирізки зі старих ілюстрованих журналів і газет тощо.

Наслідком пошуків John Galliano стали історично інспіровані образи, побудовані на різних підходах до історичних першоджерел. До першого типу дизайнерських рішень належать моделі, засновані на відтворенні цілісного комплексу аристократичного жіночого вбрання ХІХ — початку ХХ ст. у поєднанні з гіперболізацією окремих елементів, зазвичай кринолінів, турнюрів, рюш (Рис. 3). Естетизованість силуетів і тонкий ліризм образів дозволяють припустити зв'язок знахідок John Galliano з полотнами В. Борисова-Мусатова та К. Сомова.

Іншу групу утворюють моделі, засновані на пародійній стилізації та алогічному цитуванні елементів історичних костюмів і створенні ігрового, еkleктичного, еротичного образу. Дизайнерській меті сприяють вкорочення спідниць на кринолінах, поєднання хутра і нижньої білизни, трансформація білизни у верхній одяг, асиметрія, деконструкція історичних форм.

Атмосферу сну, видіння, казки, фантазії підкреслено колористикою, поєднанням ніжно-бузкових, фіолетових, сріблястих, білих, чорних, сірих, витончено оливкових, кремкових барв.

Етапною у творчості John Galliano стала «Індіанська колекція» весни–літа 1996 р., в якій історичні інспірації поєдналися з ретро- та етномотивами, новаційність — із тугою за минулим і «мандрівками» часопростором різних культур. Прикладами слугують жабо й рукави з манжетами часів бідермайєру з розрідженого трикотажу, фрак зі шкіри, міні-спідниці з кринолінами і турнюрами в поєднанні з сучасним в'язаним топом. Проявом постмодерністського еkleктизму є доповнення рукавів-gigot плетеними хустками — елементами вбрання індіанців-черокі.

У низці моделей дизайнер вдався до деконструкції елементів історичного костюма та їх відтворення за допомогою незвичних конструктивних прийомів (турнюр білої міні-спідниці, модельований накладенням клаптів тканин; поєднання турнюра, сформованого з пачки білого тюлю, з червоною нижньою білизою, перетвореного у верхнє вбрання).

Найбільш повно історично інспірована образно-пластична концепція John Galliano реалізувалась на посаді артдиректора Будинку мод Christian Dior, яку дизайнер обійняв у жовтні 1996 р.

Однією з найкращих історично інспірованих робіт John Galliano цього періоду є колекція «A Voyage on the Diorient Express, ot the Story of

the Princess Pocahontas» (осінь–зима 1998–1999), продемонстрована на паризькому вокзалі Аустерліц, трансформованому в марокканський базар, на який моделі прибувають на ретропоїзді.

Загалом у межах аналізованої колекції ви-рзняємо два типи образно-пластичних рішень: узгоджену з сучасними стильовими тенденціями трансформацію ренесансного костюма і синтез історичних та етнічних форм.

Зокрема до першого належать моделі, побудовані на стилізації чоловічої сімари — оздобленої хутром, святкової, асоційованої з міським ренесансним життям (Рис. 4). Предметом уваги дизайнера постають *кальцони*, трансформовані у міні-спідниці, *джорне*, *джубоне* і *колетти* (Рис. 5) [6, с. 135–136], доповнені *берето*, капелюхами, гіперболізованими золотими аксесуарами. Пластичною знахідкою John Galliano вважаємо відтворення в кольє форм стійки джубоне й коміра жіночого вбрання Папської області, Ломбардії та Риму.

Інспірованість колекції італійським історичним костюмом XV–XVI ст. засвідчують крупномасштабний декор, виконаний золотими металічними нитками, й фактурні контрасти шовку, атласу, велюру, тафти, жакарду, парчі, оксамиту, хутра.

Постмодерністський «культурний номадизм» творчого підходу John Galliano підтверджує поєднання з ренесансними мотивами звернень до французького аристократичного і військового чоловічого вбрання другої половини XVI ст. — жюстокора і двокутки з плюмажем — та їх переосмислення в карнавальних, святкових образах.

Другу групу утворюють моделі, засновані на поєднанні мотивів ренесансного та індіансько-мексиканського вбрання. Прикладом слугують сімари, джорне і джубоне, декоровані крупномасштабним яскравим геометричним орнаментом, який у традиційній індіансько-мексиканській культурі виконував апотропеїчну функцію (Рис. 6). Гармонізацію історичних та етнічних форм зустрічаємо в комплекті з сімари та сукні, ліф якої утворено горизонтальними смугами тканини, що імітують характерні для племен сіу нагрудні смуги ниток. Прикладом стилізації традиційного чоловічого мексиканського костюма (вузьких брюк, короткої куртки, широкого пояса) слугує жіночий брючний костюм із золотою тафти з рослинним орнаментом і широким голубим поясом.

«Культурний постмодерністський номадизм» як принцип побудови колекції підкреслює відсутність чіткої структури показу й кордонів між простором подіуму і простором глядача.

Поєднання історичних, ретро- та етномотивів, зростання іронічності, пародійності, актуалізація тем гри і перевтілень властиві колекціям John Galliano 2000-х рр.

Так, у колекції *prêt-à-porter* весни 2000 р. за посередництвом методів цитування, стилізації та деконструкції майстер інтерпретував стиль «галантного століття», жіночий і чоловічий костюми бідермайєру та «New Look» другої по-

ловини 1940-х — 1950-х рр. Зокрема прикладом застосування методів сучасного дизайну одягу слугує рожева сукня з вузьким корсетним ліфом, асиметричним прямим рукавом, фрагментом пілки класичного жакета й широкою, вкороченою спереду спідницею на кринолінах, одягнутою на вузькі брюки. Еклектичності ансамблю додає рожевий капелюх, створений за мотивами чоловічого капелюха-казанка, що увійшов в європейську моду з 1850-х рр. Водночас, попри різnorodність історичних елементів, образ зберігає цілісність завдяки ліричній інтонації, м'якій пластичності об'ємів і навскісних ліній.

Гротескну інтерпретацію історичних костюмів зустрічаємо в колекції John Galliano haute couture осінь–зима 2000–2001 рр. Сюжетом показу, який, за визначенням модного журналіста Т. Бланкса, перетворився на «модну виставу» з фрейдистським підтекстом, стало «весілля, на яке зібралась уся сім'я» [18]. Розкриттю задуму сприяло зростання фантазмагоричності — від цілком реального дефіле «гостей» до появи «персонажів», що діють в ірреальному оніричному просторі, асоційованому з «магічним театром» Г. Гессе.

Сюжет визначив підхід John Galliano до історичного матеріалу — ігровий, пародійний, заснований на еклектичному зіставленні елементів історичних костюмів різних епох. Так, особливістю вбрання «священника» стало достовірне відтворення форм митри, мантії, кринолінів та їх алогічне поєднання в трансгендерному образі (Рис. 7).

Чільне місце у першій частині показу посіли вечірні жіночі туалети, створені за мотивами модерну, 1920-х і 1930-х рр. Основними історично інспірованими елементами чоловічого вбрання стали стилізовані фраки, сюртуки, рединготи, вестони, жилети, циліндри, характерні для костюма XIX — початку XX ст. Застосування John Galliano методу деконструкції засвідчила заміна правого лацкана білого сюртука позбавленим чіткої структури елементом з рюшами (Рис. 8). Різноманітності колекції додали східні мотиви, асоційовані з казкою, фантазією, орієнтальними інспіраціями в європейській моді кінця XIX — початку XX ст., зокрема колекцією Paul Poiret, репрезентованою на костюмованому балі «Тисяча друга ніч» (1911) [17, с. 348–349].

Інспіраціями костюмів «персонажів» слугували образи маркіза де Сада, ідеї Леопольда фон Захера Мазоха, інфернальність «готичного роману» зламу XVIII–XIX ст. З естетикою постмодернізму роботи John Galliano споріднили деієрархізація, конфлікт культурних кодів, ігрове співвідношення між образом і смыслом [9, с. 187], цитати множинних культурних джерел.

Так, прикладом асоціативного осмислення середньовічного жіночого костюма стала еротична зелена атласна сукня з білим примхливим головним убором — стилізацією середньовічного барбета [14, с. 205–206], що увійшов у вбрання католицьких черниць. На конфлікті «семантичних полів» засновано поєднання чорного плаща

і головного убору, що нагадують мантию і митру, з еротичним топом, чобітьми-ботфортами і шкіряними брюками.

У колекції John Galliano haute couture весни 2003 р. творче осмислення історичних костюмів корелює з *образом ляльки* в багатоманітності її семантики в історії культури. Основою пошуків дизайнера стало властиве європейській культурній традиції осмислення ляльки в дихотомії «мертвого — живого», «неодухотвореного — одухотвореного», симулякру і подоби людини, патріархального затишку дитинства і спустошеності машинної цивілізації [13, с. 379], реальності та ілюзії [16, с. 119]. Істотним в осмисленні робіт John Galliano в контексті естетики постмодернізму видається зв'язок ляльки з перевтіленнями та ігровими моделями культури.

Особливістю творчого опрацювання історичних джерел у колекції haute couture весни 2003 р. стали **гротескність, еkleктизм, трансформація** і довільна комбінаторика історичних форм. Так, у червоній сукні з широкою спідницею з кринолінами, створеній за зразком жіночого вбрання доби рококо, дизайнер застосував метод деконструкції й замінив вузький ліф багаточисловою, позбавленою чіткої структури конструкцією.

У низці моделей за посередництвом деконструкції дизайнер візуалізував карнавалізацію сучасної культури [8, с. 17]. Прикладом слугує костюм-кокон, утворений широкою рокайльною кремово-білою спідницею з кринолінами та хаотичними нашаруваннями смугастої і коричневої тканин, що нагадують комір Арлекіна. З-поміж інших особливостей аналізованої моделі вкажемо на порушення звичних пропорцій (помітне зміщення лінії талії вниз і гіперболізацію об'ємів верхньої частини) — прояв притаманної дизайну одягу зламу ХХ–ХХІ ст. «деантропоцентралізації», розуміння людського тіла не як головного об'єкта дизайнерських рефлексій, а як елемента гри стильовими формами.

Властиве історизму в дизайні одягу зламу ХХ–ХХІ ст. розширення кола історичних джерел засвідчила колекція John Galliano haute couture весни 2004 р., **навіяна мандрівкою Єгиптом** на повітряній кулі. Як і в багатьох інших колекціях дизайнера, показ відкрили «моделі-камертони», в яких — **за посередництвом сучасних матеріалів** — якнайбільш повно відтворено риси давньоєгипетського вбрання. Засобами ви-струнчення історичних асоціацій стали прямий *силует*, що нагадує давньоєгипетську жіночу сорочку-калазіріс, орнаментальний мотив із пелюсток і листків лотоса, відтворення фрагментів папірусів у принтах тканин, стилізовані головні убори (клафти, сешнеми, немеї), широкі коміри-ускхи, броші й зачіпки у формі жуків-скарабейів, уреїв, орлів (Рис. 9). Внутрішньої конфліктності образам надала інтеграція у жіночий костюм стилізованої «бороди» фараона, трансформованої в декоративний елемент. У низці суконь історичний образ створено за допомогою колірних співзвуч золото-жовтого, помаранчевого, коралового, блакитного, сріблясто-сірого, оливкового, асоці-

йованих із слявом сонця, блакиттю неба, водами Нілу, маревом у спекотному повітрі, безмежжям пустель.

У низці моделей контраст до прямих силуетів утворили гіперболізовані елементи історичних костюмів інших епох: спідниці з фіжмами ХVІІІ ст., плащ-ротонда часів бідермайєру, трени і турнюри 1880-х рр.

Постмодерністська концепція історії як фрагментованого простору і змішування часів знайшла відображення в колекції John Galliano haute couture осені 2006 р., **заснованій на цитуванні, деконструкції, іронічній інтерпретації** й колажному поєднанні в нову художню цілісність елементів історичних костюмів Середньовіччя, ХVІІІ і другої половини ХІХ ст.

Так, у низці моделей форми рокайльної сукні відтворено з обгорткового матеріалу шляхом макетування з великих шматів. Засобом трансформації історичного костюма слугує руйнація структурності та **використання «неонових» кольорів**. Постмодерністського еkleктизму й пародійності образам надає контраст елегантності суконь і бруталності цитованих фрагментів лицарських обладунків: шоломів (барбютів, бацинетів, бургіньйотів, топфхелмів) і металевих рукавів (Рис. 10). Імовірним вважаємо поєднання різнорідних елементів ідеєю соціальної привілейованості — від Середньовіччя з лицарськими турнірами до «галантного століття» світських салонів, маскарадів, балів. Асоціативному зіставленню сприяє семантика зброї як сили і краси як зброї.

Стильові ознаки гламуру — «екстравагантність <...>, тяжіння до розкоші <...>, підвищена декоративність, розмаїття художньо-оздоблювальних технік, широке застосування різноманітних ступенів блиску в тканинах, фурнітурі, аксесуарах та хутрі» [2, с. 24] — **притаманні моделям, заснованим на поєднанні лицарських нароч (асиметрично, на правому плечі), жіночих вінців часів Візантійської імперії та форм, силуетів, пропорцій суконь Belle Époque**. Дифузне взаємопроникнення стильових форм спостерігаємо в чорній сукні, в якій відтворено силует і пропорції жіночого вбрання зламу ХІХ–ХХ ст., однак окремим елементам (масивним наплічникам, рукавам, поясу на стегнах) надано форму лицарських обладунків ХVІ ст. Враження посилює фактура матеріалу — щільного, з тьмяним блиском та золотим орнаментом.

Інтерпретативній відкритості колекції сприяла репрезентація на тлі астрологічного колеса, скопійованого з середньовічного манускрипту, грозового неба й саду епохи Відродження — образу ідеального світу, втраченого й віднайденого раю.

Постмодерністська інтерпретація історії в її іронічному осмисленні та діалозі з сучасністю притаманна колекції John Galliano haute couture осені 2006 р., **інспірованою темою Французької революції та вуличними протестами в Парижі 2000-х рр.** Провідною ідеєю дизайнера стала візуалізація через деконструкцію і гротескне осмислення історичного костюма руйнації історично зумовлених звичаїв, інституцій, норм.

Реалізації задуму сприяли геометризація силуету і форм рокайльної сукні з кринолінами або паньє, порушення пропорцій, «пошматування» ліфа на різнорідні клапти тканин. Вербальними «ключами» до сприйняття образів слугували надписи — 1789, *Fraternité, Liberté* (Рис. 11).

Важливого значення набуло колірне вирішення колекції: поєднання червоного і чорного, чорного і лілового, карміну й фіолету, позначене драматичним звучанням завдяки контрасту чи спектральній близькості насичених кольорів. Сприйняттю образів як примар з минулого сприяло застосування прозорих сіро-білих тканин і гротескний, «інфернальний» макіяж. Асоціації з руйнацією, гільйотиною, смертю викликали нанесені на перлові намиста криваво-червоні штрихи.

Осмислення історичного костюма крізь призму творчості дизайнерів попередніх поколінь зустрічаємо в колекції John Galliano haute couture осені 2007 р., побудованій на репрезентації романтичної «передісторії» «New Look» та еволюції впродовж XVIII — початку XX ст. властивих останньому ідеалів *вишуканості, жіночності, розкоші*.

«Камертоном» показу стали моделі — перегуки з роботами Christian Dior: чорний костюм з прямою вузькою спідницею-оливцем і «барним» жакетом; біла сукня з вузьким ліфом і широкою спідницею; біла сукня, асиметрична спідниця якої поєднує форми кринолінів і спідниці-оливця; чорно-біла сукня з портретним зображенням на ліфі, асоційованим з графікою П. Пікассо і Ж. Кокто. Важливого значення набуло відтворення в пластиці манекенниць і чорно-білій гамі стилістики фоторепрезентацій моделей Christian Dior у світлинах Irving Penn. Безумовною знахідкою дизайнера вважаємо поступовий перехід від чорно-білої гами до колірності через поступове доповнення білого, сірого, чорного відтінками ніжно-рожевої, лілової, блакитної, малинової, помаранчевої, смарагдової барв.

Значну частину моделей побудовано на дифузному взаємопроникненні або ж контрасті діорівських форм і силуетів та елементів костюмів минулих епох. Переходом до цієї частини показу слугує вишуканий сіро-блакитний костюм із широкою конусоподібною спідницею і жакетом, ліф якого відтворює силует діорівського барного жакета, а гіперболізована баска — силует кринолінів *robe à la polonoise* XVIII ст. Своєрідною квінтесенцією стилю «New Look», заснованого на створенні образу жінки-квітки, є квіткоподібний елегантний капелюх. У білому урочистому атласному костюмі силует спідниці стилю «New Look» поєднано з жакетом, ліф якого нагадує моделі Christian Dior, а рукави — стилізовані й гіперболізовані рукави-gigot XIX ст. Схожу образно-пластичну структуру має кремово-рожева багатошарова сукня, що її нижня широка спідниця і головний убір відсилають до відомої моделі Christian Dior «Костюм для бару», а верхні об'ємні драпірування, котрі охоплюють тонкий корсетний ліф і переходять у пишну спідницю, асоціюються з костюмом рококо. У низці моде-

лей простежується зв'язок діорівського прямого силуету зі спідницею-оливцем і силуету жіночого костюма початку XX ст. На естетичному контрасті побудовано поєднання силуету «New Look» та капелюха, стилізованого під «двокутку» — елемент військової уніформи першої чверті XIX ст.

Засобом образно-пластичної виразності слугує поєднання форм і силуетів «New Look» з *орнаментальними мотивами бароко* (Рис. 12).

Наскрізною формально-конструктивною темою колекції haute couture осені 2007 р. стали стилізація вузького короткого ліфа і широкої спідниці з кринолінами — прообразу X-подібного витонченого силуету «New Look». Так, не водночас дизайнер звертався до творчого переосмислення сукні доби Романтизму: з глибоким, широким декольте, що відкриває груди і спину, й горизонтальними драперіями на ліфі. Поширеними історичними мотивами колекції є турнюри, трени другої половини XIX ст. і рукави-gigot, що увійшли в моду з 1830-х рр.

Характерною особливістю колекції стала трансформація форм історичного костюма: моделювання асиметричної спідниці, одна частина якої складається з рясних рядів рюш, а інша — з об'ємних драперій; поділ спідниці з кринолінами на дві поєднані між собою частини тощо.

Важливого значення в колекції John Galliano haute couture осені 2007 р. набув мотив маски, карнавалізації, властивий постмодерністській культурі [8, с. 12] і співзвучний покладеному в основу «New Look» очікуванню свята. Тему *ігрових форм культури*, зокрема театру, відображено в образі Арлекіна, блуза якого нагадує силует жакета для бару Christian Dior — приталеного, з широкою баскою (Рис. 13). З костюмом героя commedia dell'arte П'єро (Жиля) й водночас із «овальною лінією» Christian Dior асоціюється позбавлена чіткої структури кремова сукня, доповнена коміром — «млиновим жорном» і беретом доби Відродження.

Проявом «авторського голосу» John Galliano стали «іспанські моделі» з вишуканого чорного мережива, з вузьким ліфом, широкими спідницями і мантильями, завдяки «подвійному кодуванню» асоційовані з картинами Ф. Гойї та силуетами «New Look».

Висновки. Отже, можемо зробити висновок, що колекції John Galliano середини 1980-х — 2000-х рр. відобразили впливи естетики постмодернізму на рівні добору та інтерпретації історичних джерел. Так, притаманні постмодернізму *полілогізм, «культурний номадизм», змішування стилів і художніх мов* зумовили звернення дизайнера до історичних костюмів Стародавнього Єгипту, Середньовіччя, Ренесансу, Іспанії XVII ст., Франції та Англії XVIII — початку XX ст., Росії XIX — початку XX ст. та еkleктичне змішування в одній колекції чи моделі історичних мотивів різних епох.

Проявом постмодерністського *еклектизму* стало поєднання історичних, ретро- та етномотивів («Індіанська колекція», весна-літо 1996 р.; «A Voyage on the Diorient Express, of the

Рис. 1. John Galliano. Колекція «Les Incroyables» (1984; Коледж Saint Martins) ¹

Рис. 2. John Galliano. Біла жіноча сукня, створена на основі трансформації білизни у верхній одяг та стилізації форм історичного костюма. Колекція «Наполеон і Жозефіна», haute couture, весна–літо 1992 ²

Рис. 3. John Galliano. Смугаста сукня, створена за мотивами жіночого костюма XVIII–XIX ст. Колекція «Втеча юної принцеси Лукреції з більшовистської Росії», haute couture, весна–літо 1994 ³

Рис. 4. John Galliano. Стилiзація ренесансної сiмари й берето. Колекція «A Voyage on the Diorient Express, of the Story of the Princess Pocahontas», haute couture, осiнь–зима 1998–1999 ⁴

Рис. 5. John Galliano. Стилiзація ренесансного колета. Колекція «A Voyage on the Diorient Express, of the Story of the Princess Pocahontas», haute couture, осiнь–зима 1998–1999 ⁵

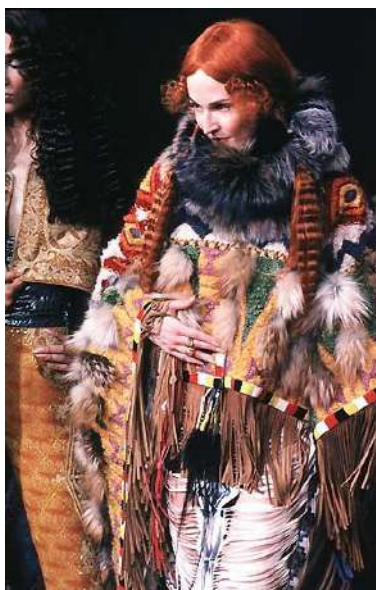

Рис. 6. John Galliano. Синтез елементів ренесансного костюма та традиційної індіансько-мексиканської орнаментики. Колекція «A Voyage on the Diorient Express, of the Story of the Princess Pocahontas», haute couture, осiнь–зима 1998–1999 ⁶

¹ About [John Galliano: fashion awareness project] // John Galliano: fashion awareness project. URL : <https://johngallianofashionawareness.wordpress.com/about/> (дата звернення : 16.04.2019).

² Spring/Summer 1992 // John Galliano: fashion awareness project. URL : <https://johngalliano-fashionawareness.wordpress.com/90s/springsummer-1992> (дата звернення : 17.04.2019).

³ Princess Lucretia // John Galliano: fashion awareness project. URL : <https://johngallianofashionawareness.wordpress.com/90s/princess-lucretia/> (дата звернення : 19.04.2019).

⁴ "Diorient Express" by John Galliano for Christian Dior Fall/Winter 1998/99 Haute Couture. URL : <https://www.pinterest.ru/MariJ411/diorient-express-by-john-galliano-for-christian-dior/?lp=true> (дата звернення : 16.04.2019).

⁵ Там само.

⁶ Там само.

Рис. 7. John Galliano. Костюм «священика»⁷

Рис. 8. John Galliano. Приклад деконструкції елементів чоловічого костюма⁸

Рис. 9. John Galliano. Приклад стилізації форм давньоєгипетського костюма⁹

Рис. 10. John Galliano. Приклад еkleктичного поєднання в одній моделі елементів середньовічних лицарських обладунків та рокайльної сукні¹⁰

Рис. 11. John Galliano. Приклад готескної інтерпретації сукні доби рококо¹¹

Рис. 12. John Galliano. Приклад поєднання форм і силуету «New Look» з орнаментальними мотивами бароко¹²

⁷ Fall 2000 Couture. Christian Dior // VOGUE : веб-сайт. 2000, July 8. URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2000-couture/christian-dior> (дата звернення : 16.04.2019).

⁸ Там само.

⁹ Spring 2004 Couture. Christian Dior // VOGUE : веб-сайт. 2004, January 19. URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2004-couture/christian-dior> (дата звернення : 16.04.2019).

¹⁰ Fall 2006 Couture. Christian Dior // VOGUE : веб-сайт. 2006, July 5. URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2006-couture/christian-dior> (дата звернення : 16.04.2019).

¹¹ Fall 2006 Couture. Christian Dior // VOGUE : веб-сайт. 2006, January 23. URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2006-couture/christian-dior> (дата звернення : 16.04.2019).

¹² Fall 2007 Couture. Christian Dior // VOGUE : веб-сайт. 2007, July 2. URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2007-couture/christian-dior> (дата звернення : 16.04.2019).

¹³ Там само.

Рис. 13. John Galliano. «Костюм Арлекіна»¹³

Story of the Princess Pocahontas», haute couture, осінь–зима 1998–1999 pp.; колекція haute couture осені 2007 p.), елементів історичного і сучасного, чоловічого і жіночого костюмів («Наполеон і Жозефіна», haute couture, весна–літо 1992 p.; «A Voyage on the Diorient Express, ot the Story of the Princess Pocahontas», haute couture, осінь–зима 1998–1999 pp.) на основі синтезу, «діалогу» чи «контрасту — конфлікту» різнорідних форм.

Виявами постмодерністських принципів *запозичення і цитування* у творчості John Galliano стали поглиблене вивчення історичного костюма на основі музейних експозицій та інших джерел і творче осмислення його форм, силуету, пропорцій, декору за посередництвом *стилізації* й *цитування*.

Властива культурі постмодернізму *пародійна інтерпретація культурної традиції та іронічний синтез минулого і сучасності* відобразились у незвичній контекстуалізації і сміливій трансформації елементів історичного костюма (вкороченні спідниці з кринолінами; гіперболізації турнюра, трена, рукава-gigot; відтворенні історичних форм у прозорих матеріалах; перетворенні білизни на верхній одяг тощо) («Наполеон і Жозефіна», haute couture, весна–літо 1992 p.; «Втеча юної принцеси Лукреції з більшовистської Росії», haute couture, весна–літо 1994 p.; колекція haute couture весни 2003 p.), у деконструкції окремих деталей і видів одягу («Les Incroyables», 1984 p.; «Наполеон і Жозефіна», haute couture, весна–літо 1992 p.; «Індіанська колекція», весна–літо 1996 p.; колекції haute couture, осінь–зима 2000–2001 pp.; haute couture, весна 2003 p.; haute couture, осінь 2006 p. та ін.).

Ігрове начало культури Постмодерну відобразилось в обумовленості дизайнерських пошуків John Galliano заздалегідь продуманим сюжетом, побудові показів як «модних вистав», зверненні до тем commedia dell'arte, карнавалу, маски, ляльки (колекції haute couture весни 2003 p., haute couture осені 2007 p.).

Постмодерністську інспірованість історичної концепції John Galliano засвідчила інтертекстуальність образно-пластичних рішень, їх зумовленість творчістю О.-Д. Енгра («Наполеон і Жозефіна», haute couture, весна–літо 1992 p.); романами І. Тургенєва, Ф. Достоєвського, Л. Толстого, полотнами К. Сомова і В. Борисова-Мусатова («Втеча юної принцеси Лукреції з більшовистської Росії», haute couture, весна–літо 1994 p.); портретами Ф. Гойї (haute couture, осінь 2007 p.).

Суголосно художньому досвіду постмодернізму є «інтерпретативна розімкненість» колекцій дизайнера та їх довершуваність у поліваріантних прочитаннях у сприйнятті глядача.

Перспективи подальших розвідок полягають у докладному вивченні й порівнянні «історичних концепцій» у творчості провідних зарубіжних і вітчизняних дизайнерів кінця ХХ — початку ХХІ ст. в аспекті їх інспірованості естетикою постмодернізму.

Література:

1. Білякович Л. М. **Барокова стилістика французького костюма як парадигма європейської моди XVII–XVIII ст.** [Текст] / Л. М. Білякович // **Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку** : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту : у 2-х т. / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т ; редкол. : В. Г. Виткалов (голов. ред.) [та ін.]. — Рівне, 2010. — Вип. 16, т. 2. — С. 3–16.
2. Білякович Л. М. **Гламур як культурно-мистецька практика ХХ–ХХІ століття: етимологія, стильові ознаки, еволюція розвитку** [Текст] / Л. М. Білякович // **Вісник КНУКіМ. Мистецтвознавство**. — 2009. — Вип. 21. — С. 23–26.
3. Білякович Л. М. Концептуальні засади прогнозування модних тенденцій у дизайні: класичний і постмодерністський дискурси [Текст] / Л. М. Білякович // **Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв** : зб. наук. пр. — Х. : ХДАДМ, 2018. — № 3. — С. 5–12.
4. Білякович Л. М. Морфологічні особливості костюма італійського Відродження [Текст] / Л. М. Білякович, О. М. Воронцова // **Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв** : щоквартальний науковий журнал / гол. ред. докт. мист., проф. В. Д. Шульгіна. — К. : Міленіум, 2009. — № 4. — С. 84–88.
5. Білякович Л. Темпоральність у структурі модних трендів: сутність, динаміка, прогнозування [Текст] / Л. М. Білякович // **Вісник Львівської національної академії мистецтв**. — Львів : ЛНАМ, 2018. — Вип. 36. — С. 207–222.
6. Воронцова О. М. Італійський світський костюм XV–XVI ст. та його вплив на дизайн сучасного одягу [Текст] : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.07 / Воронцова Олександра Михайлівна ; М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. — К. : КНУКіМ, 2014. — 219 с.
7. Ермилова Д. Ю. Актуальные методы проектирования в дизайне костюма в контексте культуры постмодерна [Текст] / Д. Ю. Ермилова // **Сервис plus : научный журнал**. — 2016. — № 4, т. 10. — С. 45–56. DOI:10.22412/1993-7768-10-4-6
8. Загибалова М. А. **Феномен карнавалізації сучасної культури** [Текст] : автореф. дис. ... канд. філософ. наук : 09.00.13 / Загибалова Марія Анатоліївна ; Тул. гос. пед. ун-т ім. Л. Н. Толстого. — Тула, 2008. — 22 с.
9. Ильин И. П. **Постмодернизм от истоков до конца столетия: эволюция научного мифа** [Текст] / И. П. Ильин. — М. : Интрада, 1998. — 255 с.
10. Костельна М. В. «Етнічний полістилізм» в дизайні одягу другої половини ХХ — початку ХХІ століття [Текст] / М. В. Костельна // **Art and Design**. — 2018. — № 3. — С. 85–95. DOI:10.30857/2617-0272.2018.3.8
11. Лагода О. М. Естетика мистецтва костюма в епоху постмодернізму [Текст] / О. М. Лагода // **Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв** : зб. наук. пр. — Х. : ХДАДМ, 2006. — № 2. — С. 116–121.
12. Леонова К. І. Вплив естетики постмодернізму на художньо-стильові та пластично-образні особливості дизайну одягу початку ХХІ століття [Текст] / К. І. Леонова // **Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв** : зб. наук. пр. — Х. : ХДАДМ, 2016. — № 1. — С. 38–44.
13. Лотман Ю. М. Куклы в системе культуры [Текст] // Лотман Ю. М. Избранные статьи : в 3-х томах. Т. 1 / Ю. М. Лотман. — Таллин : Александра, 1992. — С. 377–380.
14. Мерцалова М. Н. Костюм разных времен и народов [Текст] : в 4-х томах. Т. 1 / М. Н. Мерцалова. — М. : Академия моды, 1993. — 542 с. — ISBN 5-900136-02-7 (т. 1). — ISBN 5-900136-01-9.
15. Москвин А. Ю. Проектирование мужской одежды на основе ретроспективного системного анализа конструктивных решений [Текст] : дис. ... канд. технических наук : 17.00.06 / Москвин Алексей Юрьевич ; Санкт-Петербургский государственный университет технологии и дизайна. — СПб. : СПбГУТД, 2015. — 239 с.

16. Осипова Н. О. «Кукольный текст» современной культуры: мифосемиотика мотива [Текст] / Н. О. Осипова // Вестник ВятГУ. — 2012. — № 1. — С. 119–122.
17. Суо Т. История моды с XVIII по XX век. Коллекция Института костюма Киото [Текст] : в 2-х книгах / Тамами Суо, Акико Фукай, Мики Ивагами, Рэйко Кога, Рэй Ний, Дзюно Нишияма ; пер. Л. Борис. — М. : Taschen ; Арт-Родник, 2008. — 738 с. — ISBN 978-5-404-00243-0. — ISBN 978-5-9794-0124-9.
18. Экстравагантная свадьба на показе Dior Джона Гальяно в 2000 году [Электронный ресурс] // Vogue. Россия. — 15 декабря 2016. — Режим доступа : <https://www.vogue.ru/video/ekstravagantnaya-svadba-na-pokaze-dior-dzhona-galyano-v-2000-godu/> (дата звернення : 15.01.2019). — Назва з екрана.

References:

1. Biliakovych, L. M. (2010). Barokova stylistyka frantsuzkoho kostiuma yak paradyhma yevropeiskoi mody XVII–XVIII st. [Style of baroque of french suit as paradigm of european fashion of XVII–XVIII of century]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*, 16(2), 3–16. (In Ukrainian)
2. Biliakovych, L. M. (2009). Hlamur yak kulturno-mystetska praktyka XX–XXI stolittia: etymolohiia, stylovi oznaky, evoliutsiia rozvytku [Glamor as a cultural and artistic practice of XX–XXI centuries: etymology, stylistic signs, evolution of development]. *Visnyk KNUKiM. Mystetstvo-voznavstvo*, 21, 23–26. (In Ukrainian)
3. Biliakovych, L. M. (2018). Kontseptualni zasady prohnovuvannia modnykh tendentsii u dyzaini: klasychnyi i postmodernistskyi dyskursy [Conceptual principles of fashion trends in design forecasting: classical and postmodern discourses]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 3, 5–12. (In Ukrainian)
4. Biliakovych, L. M. & Vorontsova, O. M. (2009). Morfolohichni osoblyvosti kostiuma epokhy italiiskoho Vidrozhennia [Morphological features of the costume of the Italian Renaissance]. *Visnyk Derzhavnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, 4, 84–88. (In Ukrainian)
5. Biliakovych, L. (2018). Temporalnist u strukturi modnykh trendiv: sutnist, dynamika, prohnovuvannia [Temporality in the structure of fashionable trends: essence, dynamics, forecasting]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv*, 36, 207–222. (In Ukrainian)
6. Vorontsova, O. M. (2014). Italiiskyi svitskyi kostium XV–XVI st. ta yoho vplyv na dyzain suchasnoho odiahu [Italian secular costume of XV–XVI century and its influence on the modern clothes design]. *Candidate's thesis*. Kyiv : KNUKiM. (In Ukrainian)
7. Ermilova, D. Yu. (2016). Aktual'nye metody proektirovaniya v dizaine kostyuma v kontekste kul'tury postmodernia [Relevant methods in costume design in the context of the culture of postmodern]. *Servis plus*, 4(10), 45–56. DOI: 10.22412/1993-7768-10-4-6 (In Russian)
8. Zagibalova, M. A. (2008). Fenomen karnavalizatsii sovremennoi kul'tury [Carnivalization phenomenon of contemporary culture]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Tula. (In Russian)
9. Il'in, I. P. (1998). *Postmodernizm ot istokov do kontsa stolitiya : evolyutsiya nauchnogo mifa* [Postmodernism from the beginnings until the end of the century: the evolution of the science myth]. Moscow : Intrada. (In Russian)
10. Kostelna, M. M. (2018). “Etnichni polistylizm” v dyzaini odiahu druhoi polovyny XX — pochatku XXI stolittia [“Ethnic polistylizm” in clothes design of the second half of XX — the beginning of XXI century]. *Art and Design*, 3, 85–95. DOI:10.30857/2617-0272.2018.3.8 (In Ukrainian)
11. Lahoda, O. M. (2006). Estetyka mystetstva kostiuma v epokhu postmodernizmu [Esthetics of the art of costume in postmodernizm]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 2, 116–121. (In Ukrainian)
12. Leonova, K. I. (2016). Vplyv estetyky postmodernizmu na khudozhno-stylovi ta plastychno-obrazni osoblyvosti dyzainu odiahu pochatku XXI stolittia [The postmodern aesthetics impact on the plastically-shaped features of clothing design at the beginning of the XXI century]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 1, 38–44. (In Ukrainian)
13. Lotman, Yu. M. (1992). Kukly v sisteme kul'tury [Dolls in the culture system]. In Yu. M. Lotman. *Izbrannye stat'i*. (In 3 vols, vol. 1), (pp. 377–380). Tallinn : Aleksandra. (In Russian)
14. Mertsalova, M. N. (1993). *Kostyum raznykh vremen i narodov* [Costume in different ages and nations]. (In 4 vols, vol. 1). Moscow : Akademiya mody. (In Russian)
15. Moskvina, A. Yu. (2015). Proektirovanie muzhskoi odezhdy na osnove retrospektivnogo sistemnogo analiza konstruktivnykh reshenii [Designing men's clothing based on a retrospective system analysis of design solutions]. *Candidate's thesis*. Saint-Petersburg : SPbGUTD. (In Russian)
16. Osipova, N. O. (2012). “Kukol'nyi tekst” sovremennoi kul'tury: mifosemiotika motiva [“Puppet text” of contemporary culture: mythosemiotics motive]. *Vestnik Vyatskogo gosudarstvennogo universiteta*, 1, 119–122. (In Russian)
17. Suo, T., Fukai, A., Iwagami, M., Koga, R., Nii, R. & Nishiyama, J. (2008). *Istoriya mody s XVIII po XX vek. Kolleksiya Instituta kostyuma Kyoto* [Text]. (L. Boris, trans) (In 2 books). Moscow : Taschen, Art-Rodnik. (In Russian) (The original title : Fashion: A History from the 18th to the 20th Century)
18. Ekstravagantnaya svad'ba na pokaze Dior Dzhona Gal'iano v 2000 godu [Extravagant Wedding at the Dior John Galliano Show in 2000]. (2016, December 15). *Vogue.ru*. Retrieved from <https://www.vogue.ru/video/ekstravagantnaya-svadba-na-pokaze-dior-dzhona-galyano-v-2000-godu/>. (In Russian)

Рецензент: Білякович Л. М., кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри дизайну і технологій, Київський національний університет культури і мистецтв

Стаття надійшла до редакції 17.04.2019